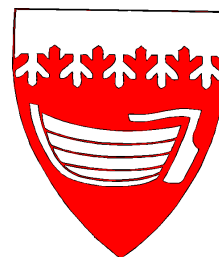

Salme Valla Infoleht

Nr 1 (166)
JAANUAR 2009

Salme Vallavalitsuse istungid

22. detsembri 2008 istungil otsustati:

- ✓ anda ehitusluba Salme vee- ja kanalisatsioonitrasside ehitamiseks ja rekonstrueerimiseks;
- ✓ anda ehitusload: P.Poopuule elamu rekonstrueerimiseks Tehumardi külas Käraste kinnistul; E.Merile suvemaja ehitamiseks Rahuste külas Ooliranna kinnistul; OÜ-le Solar Invest дренаazitorustiku ehitamiseks Imara külas Kadakaranna kinnistul;
- ✓ anda ehitusluba OÜ-le Jaotusvõrk Lahetaguse külas

Sauga maaüksuse elektri- võrguühenduse ehitamiseks.

5. jaanuari 2009 istungil otsustati:

- ✓ määrata riigi omandisse jäetud maaüksuste lähiaadress ja kooskõlastada pindala – Kaimri küla Pajumü, Tehumardi küla Soometsa ja Teeääre mü;
- ✓ tagastada Lõmala külas asuv Malle maaüksus M. Leppikule.

12. jaanuari 2009 istungil otsustati:

- ✓ anda luba MTÜ-le Fän Clab lastelaagri läbiviimi-

seks 28. juunist kuni 3. juulini 2009.a Tehumardi Puhkekeskuses vastavalt noorte tervistava puhkuse ja vabaja veetmise projektile;

- ✓ kooskõlastada Suurna külas A.Pruulile ja T.Dovženkole kuuluva Vahtra kinnistu II maatüki jagamine kaheks eraldi Vahtra ja Ausi maaüksuseks; Hindu külas A.Krestinovile kuuluva Teesoo kinnistu jagamine kolmeks eraldi Teesoo, Kingu ja Oru maaüksuseks;
- ✓ kinnitada maamaksu vastustuse saajate nimekirj – 86 isikut.

Salme Vallavalitsus ootab vallarahvalt ettepanekuid valla stipendiumisaajate kandidaatide kohta.

Stipendiumite liigid:

- “Salme valla tegija pere” stipendium antakse Salme valla kultuuri-, hariduse- ja spordielus aasta jooksul kõige enam silma paistnud perele;

- “Salme elu edendaja” stipendium antakse piirkonnas tunnustatud majanduse, kultuuri-, hariduse- ja/või spordielu edendajale;

- stipendium “Salme noor tegija” antakse vallast pärit noorele, kes on Salme valla nime maakonnas või vabariigis eriti positiivselt esile toonud või kes on eriti heade tulemustega lõpetanud ametikooli, gümnaasiumi, kõrgkooli;

- stipendium „Elutöö eest kodukandis“ antakse valla elanikule (või vallast pärit inimesele, kellel on säilinud side kodukandiga) mingi erilise saavutuse või järjepideva silmapaistva töö eest kodukandi elu edendamisel.

Kandidaate saab esitada 15. veebruarini.

Sisustame valla kodulookambri

Jaanus Reede

Juba mõnda aega on mõlgutatud mõtteid valla muuseumi asutamisest. Sõrvemaal on ju huvitav ja omapärane ajalugu. See on kehvad pinnasel, kahe mere vahel paikneval maalapil elavate inimeste elu lugu. Sõrve on oma geograafilise asukoha ja looduslike iseärasuste tõttu turistidele suurt huvi pakkuv piirkond, mistõttu on siin igal aastal ikka järjest rohkem kaugelt tulnud uudistajaid. Iga külalist huvitab aga looduse kõrval ka inimene, kes oma elu ja tegevusega sellele kandile inimliku sisu annab. Milline

Pildil: Salme vallamaja 1927

on tema elulaad? Millised olid ja on tema elatusallikad ning tegevusalad? Kuidas on ta mõjutanud ajalugu ja mismoodi on ajalugu mõjutanud tema elukäiku? Kes üldse on sõrulane? ... Need ja paljud teised küsimused ootavad vastust. Hea on, kui külaline saab reisibüroost kaasa antud giidi jutule täienduseks oma silmaga näha materiaalseid tunnustusi sõrulase elust-olust, tema päritolust, minevikust ja kujunemisest. Selleks kõigepeaks üksi muuseum kaasa aitama. Nüüdseks ongi mõttemõlgutused konkreetsema kuju võtnud. Et mõiste *muuseum* on natuke liiga pretensioonikas sõna ja eeldab tõsiste teaduslikku lähenemist, on targu otsustatud selle asemel kasutada mõistet *kodulookamber*. Nii ongi koostatud projekt *Salme valla kodulookambri* asutamiseks. Vaatamata tagasihoidlikumale nimele on selle eesmärgiks ikkagi siinse kandi ajalugu ja elu-olu iseloomustavate esemete, dokumentide, fotode, trükkide jms. kogumine, süstematiseerimine ja eksponeerimine.

järg 2. leheküljel

Sisustame valla kodulookambri!*algus 1. leheküljel*

Esialgu on vald eraldanud kodulookambri jaoks tühjalt seisnud ruumid vallamajas, perspektiivis võib laienemine toimuda rekonstrueeritavasse magasiaita vallamaja vastas.

Salme valla üheks tunnuslauseks on: *Salme – Sõrvemaa värav.*

Seetõttu ei saa ka Salme valla kodulookamber üle ega ümber Sõrvest üldisemas mõttes. Keskenduda aga kavatsetakse ikkagi põhiliselt Salme valla, s.o. kunagise Anseküla kihelkonna ja Abrika valla loole. Oma tegevusse tahame kaasata valla ajaloo huvilisi inimesi, kellel oleks ettevõtmise käimalükkamiseks häid ideid.

Et aga üks muuseum, mida ka kodulookamber siiski tahab olla, oma eesmärgi täidaks, on tal vaja kogusid. Seepärast siinkohal üleskutse valla elanikele (ja kõigile sõrulastele): vaadake palun üle oma majapidamised ja leidke sealt materjale, mis sobiksid meie kogude täiendamiseks. Kui süda ei raatsi neid päriselt "muuseumile" loovutada, teeksite neist hea meelega koopiaid, mulaaže jms. ning seejärel saaksite need tagastada. Iga materjali üleandmine saab vormistatud vastava aktiga. Loodame teie huvile asja vastu ja igakülgselt abile. Kodulookambri projektijuhina tegutseb esialgu kokkuleppel vallavalitsusega Jaanus Reede. Ühendust saab telefonidel 522 8526 või 457 1592, samuti e-posti kaudu aadressil: reede.jaanus@gmail.com.

Ootame huviga ühenduse võtmist, samas loodame, et ei panda pahaks, kui ise nende küsimustega teid tülitame.

Head koostööd soovides ja juba seniseid annetajaid tänades
Jaanus Reede, projektijuht

Sõrulased, teeme meitele oma aabitsa!

Keik akkas sellest pihta, kui ma ükspäe ütlesin oma teisele poolele, et: "akame nüüd puid lappima", mille peele Oliver naerma akkas: "pesu lapitakse, kui auk sees on". Möistad? Üks asi viis teiseni ja me aksime koos üles kirjutama kõiki sõrvekeelseid sõnu, mida ringi õljumas kuulsime.

Mo vend Margus on sõuke torm mees, et sa ainult poeta sõnake ja tema rabab kohe ännast kinni... Ja see SÕRVEKEELSE AABITSA asi ongid üks sõuke ännast aaratud asi. Enne, kui ma arugid sai, oli Sini-maniseele kontserdi ajaks üles pandud korjanduskasti 22 minuudi jooksul pandud 303 krooni stardikapitaliks. Nüüd äi jää mool muud üle, kui peangid akkama seda aabitsat kirjutama.

Plaan sõuke: keik kenad inimesed, kes osavad sõrve keelt, panevad kirja pisise jutu, õpetliku peelegid, sest see saab olema ju õppematerjal, ja saadavad moole. Väga pitk äi tohiks see jutt ka olla, lapsed ep mõista ju eriti äste lugeda! Ma loe jutud läbi ja vaada keige kenamad välja. Mõtlen, et see aabits võiks olla sõuke ... ästi ee ... et isegid vanadel inimestel oleks selle lugemisest kasu. Mo meelest võiks sääl kirjas olla need asjad, mida vanasti tehti ja mida praegust ka väga tarist täada on. Seda muidugid niimoodi, et need tähtsad sõrvekeelsed sõnad kenasti jutu sehes oleks. Ma too kohe näiteid millest võiks

kirjutada:
*kudas levategu käib;
mõukesed peavad olema ühed eed lapsed (nigut, et mismoodi vanasti need asjad olid);
mismoodi lambuid pidada;
kuda tõbesid arstida saab;
mismoodi ilmakaaresid määrata saab ja mismoodi sõrulased neid nimetasid;
kala püüdmisest ja rannas käimisest, kalapüütest ja püügikohtadest;
kudas ilma ennustatakse;
mismoodi pisissi tittesi magama pannakse;
kas ja kuidas võlu tehakse;
nädalapäevad, mis töid tehti või ei tohtinud mingil päeval teha;
tähtsad päevad - nigut joulud, mardipäe, jaanipäe ja muud sõuksed olulised pühad;
igatsugused asjad ja kombes mis mitmesuguste kulumistega seutud olid;
mõni vana rahvalool, olga või ainult 2 rida meeles.*

No ja eks ma vaada, mis te moole seie saadate ja mõtlen siis edasi.

Aabitsajutud ja igasugu asjakohased küsimused saatke julgesti aadressil: aabits@salmevald.ee või postiga:

Mari Lepik
Anseküla
Salme vald
Saaremaa
93211

Kui te ise juttu üles kirjutada äi mõista või äi saa, võikste moole täada anda, küll me koos mingi nou leiame. Mool on

paar inimest juba täada ka, kelle jutule ma kindlasti lähe. Ning ärge kartke, et teite jutt või loul keige kenam pole, olga't midine tahab, ikka on see tarblin.

Ning kui teitel on kange tahtmine aabitsateus kaasa lüüa, aga vot seda kirjasoont pole või sõrve keelt ültse äi mõista, siis mudugid võib alati ka raha saata. Seda raha äi pea nii irmus pailu olema, ikka sedamööda kuidas sool tahtmine on. Paneme pärast abilised raamatu ta'a kenasti kirja ka, muidugid, kui teitel endal selle vastu midagid äi ole. Raha eest saame raamatu ära trükkida lasta ning muid taulisi tähtsaid asju ajada. Selle taarist on nüüd Anseküla Põllumeeste Seltsil SEB Ühispangas üks kena uus arve avatud 10 2200 9426 1010. Selgitusse kirjuta "Aabitsategu".

Ning kui soole nüüd tundub, et mõnda asja oleks saanud sõrve keeles teistmoodi ütelda, kut mina praegust kirja panin, siis anna kenasti moole teada. Ma siis teite käest õpin!

Sõrve rahvas, võtame endid nüüd kenasti kogu ja teeme selle asja ära!

Kena kirjutamist teitele!

Mari Lepik

STATISTIKAT:

Seisuga 01.01.2009 on Salme valla elanikeregistris 1249 inimest, sh 618 meest ja 631 naist.

Rahvastikuregistri andmeil elab Salme alevikus 556, Läätsa külas 142, Tehumardil 65, Tiirimetsas 55, Rahustel 55, Lahetagusel 49, Lõmalal 48, Ansekülas 45 elanikku, teistes külates on elanikke alla 40.

Kogu vallarahvastikust on üle 63-aastaste arv 274 (13 meest, 171 naist), kuni 18-aastasi on 233 (116 poissi, 117 tüdrukut).

2007.aastal sündis Salme valda 18 uut kodanikku (12 poissi ja 6 tüdrukut), suri 15 inimest (8 meest, 7 naist).

Valla rahvastikuregistrisse kanti (sisse kirjutati) möödunud aastal 62 inimest ja vallast mujale elama lahkus 53 inimest (sealhulgas väljapoole maakonda 36); valda piires vahetas elukohta 27 inimest.

Valla vanim elanik on 93-aastane LIIDIA VAHTER Imarast, vanim mees on 88-aastane ARNOLD PAET Suurna külast.

Valla kõige enamlevinud perekonnanimi on konkurentsilt Sepp – täpselt 50 inimest, järgnevad Jõgi 25, Vahter 22; Arge 21, Kiil 20, Leppik 19, Kruuser, Priske ja Tamm 15, Aus ja Poopuu 14, Lindau ja Saar 13, Lääts 12, Pruul, Suurhans ja Tiitsar 11 inimest.

Kõige populaarsemad meeste eesnimed on Rein 15, Aivar 12, Mati 9, Ain, Andres ja Jaan 8, Aare, Andrus ja Jüri 7. Naiste eesnimedest esineb rohkem: Anne 10, Aino, Leida, Linda ja Urve 8, Katrin ja Külli 7.

Aineolümpiaadide parimad:

17. jaanuaril toimunud maakonna füüsikaolümpiaadil saavutas MARTEN TARKIN 2. koha – SÜG 10. klass (õp Arne Loorpuu).

Kuressaare Gümnaasiumi detsembrikuus toimunud kooliolümpiaadil kuulusid parimate hulka ka mitmed Salme vallast pärit tublid õpilased:

MONA SCHIFF – 1. koht matemaatikas (3. klass);
KARIN LAPPO 1. koht geograafias (11. klass);
ELIISE KÕIV 1. koht bioloogias, 1. koht füüsikas, 2.-3. koht matemaatikas (8. klass).

Kuidas Sinimaniseele Salmel kontserti tegi

Keik akkas sellest pihta, et vanaaastaõhta akkas lähene-ma ja Tartu rahvamuusika-rahvas pundist Sinimani-seele mõtles, et oleks tarist seda kuidagid tähistada. Enamasti oleme selleks otsind mõne saare, kus me veel käind äi ole mette. Sedakor-da leitsime Abruksa saare. Kui juhtusin seda plaani oma vennale nimetama, te võibolla isegid teate teda, see Margus, kes üritustel pildistab, akkas tema kohe sõnasabast kinni ja kutsus meid Oliveriga vallatöötaja-te piule loulma. Et Sini-maniseele uueaastakontser-di jauks reklaami teha. Ega me väga ästi reklaami teha es osa ... eks me olegid ju rohkem nigut louljad.

Vanaaastapäeva omigu Abrukale sõita oli väga tore. Postipaedi kapten tegi vahe-peal tõsise näu pähe (võimalik, lained ei olnd ta jäuks piisavalt kõrged) ning tüdrukud kiirgusid, mis sest, et vett peaaegu äi tulndki tekile. Ainult vahest ja ästi natuse korraga. Abruksal oli keik just sedasi nagu aasta-vahtusel ikka - soun, veri-vorstid, meeste loulud ja oupougud. Mere taga iilgas linn ragettidest nigu't lille-pali. Küll oli kena vaata!

Salme ragetid paistsid ka kenasti ära, aga Ansikülast paistis umbest tuletorn.

Uue aasta teisel päeval kellu seitsmeks õhtal olime me kenasti Abrukast tagasi ja Salme kultuurimaja valges saalis reas. Loulsime neid loulusid, mis tavalistele ini-mestele ikka meeldivad ja mis võiks sõrulastele ka meele järele olla. Meil on söuke lai repertuaar, osa loule on Saaremaalt ja osa Setumaalt ja ülejäänud on mujalt Eestist kogu korjatud. Sõrulased muidugid es saa setu keelest suurt midad aru, aga nad es tee teist nägugi ja muudkut plaksutasid. Sõrulased on ju kenad ini-mesed ja äi ooli sellistest pisistest asjadest. Meestele meeldivad söuksed tõsised loulud, nemad loulsid mõisas orjamisest ja sõtta-minekust. Väike Hannes sät-tis ennast kah suurte meeste kõrvale seisma. Poiss ep mõista veel õieti rääkidagid, aga kätega uhjutas küll vähe-malt sama ästi kut täismehed. Publik muutkut rõkkas.

Naispoole loulud olid see-vastu siuksed õrnemat sorti, et miks ültse loulda tarist on (sest et “vaev on vaiki saista”) või et kust need

loulud tulad (kust nad ikka mujalt tulad, kut linnu no-kast). Siis panime pisut tuu-risid juure ja kargasime pisut setu tüdrugute kom-bel - “telu tegemine”, õel-dakse selle kohta. See on nii, et loulad ise äste kõvasti ja samal ajal joosed muudkut edasi ja siis jälle tagasi ja siis jälle edasi... päris võhmale võttis.

Selle peale sai metel loul-mise isu otsa ning akkasime oopis tantsima. Alguses mängisime natuse loulu-mänge, vaprad sõrulased löid meitega kampa. Pärast tantsisime veel siuksi sada aastat vanu tantsisid nigut padespaan ja subbota ja kra-kojakk ja neid oli ikke pailu neid vanu tantsisid. Ikka oskajad ees ja need, kes es osa, tegid järgi. Ma ise mängisi koos Eneliga pilli. Me kahekesti nimeta-me endid Puterdajateks. Siis keik teadvad kohe nime jär-gi ära, et meitel tuleb vahest see pilli mängimine päris ästi välja ja vahest ei tule nii väga ästi. Tantsisime päris tüki aega enne, kut koju aksime minema. Kena õhta oli.

Mari Lepik

Igal teisipäeval
algusega kell 11.30
SALME LASTEAIAS
BEEBIKOOL
kestvus 60 minutit
Lapsevanemate tasu
25 krooni kuus
Info 4571548

Eesti õpilastel
on võimalus ennast
rahvusvahelises keskkonnas
mitmekülgsetelt arendada:

United World College
Eesti Ühing
on välja kuulutanud
stipendiumikonkursi
UWC rahvusvahelistesse
koolidesse.

Konkurss on avatud
10. ja 11. klassi õpilastele
ning sel aastal on pakkumisel
täisstipendiumid
Norrasse, Itaaliasse, Walesi.
Dokumentide esitamise
tähtaeg on 20. veebruar.

Lisainformatsiooni United
World Colleges liikumisest
saab ühingu kodulehelt
www.uwc.ee.

Salme postkontori
postimeeste palve:
hoidke lumest lahti
oma postkastide ümbrus!

RUDOLF MÖLDER
12. november
1922
19. detsember
2008

KULTUURITEATED:

24. jaanuaril osaleb Salme küla-
koor (dirigent Anita Kangur)
1.segakooride ettelaulmisel -
pürgime suurele laulupeole.

7. veebruaril sõidab meie seltskonnatantsuklubi "Varbarööm" (juhendaja Merle Sillavee) V Tuhamägede tant-
supeole Kohtla-Nõmmele.

Memmede "Meelespea" (juhendaja Jelena Pšenitšnaja)
osaleb maakonna memme-taadi päeval Sandlas. Tä-
navune pidu kannab pealkirja "Ühes hingame ja võida-
me..."

8. veebruaril toimub kultuurimajas Salme ja Kärla sega-
koori ühine laululaager - ikka lihvitakse suure laulupeo
laulusid.

24. veebruaril Eesti Vabariigi aastapäevale pühendatud
pidulik aktus - valla "tegija-stipendiumite" üleandmine.
Kontsert tänavu rahvalikus meeleolus (esinevad noorte
segarühm "Õieti", memmede "Meelespea", "Varba-
rööm", mudilasrühm, rahvapillimehed Viktor Ilvest ja
Kristjan Kruuser). Sõna ütleb sekka Küla-Karla.

3. märtsil Salme kultuurimajas Vana-Baskini teater
"Opal otsib meest".

Salme valda tuleb taas
KORSTNAPÜHKIJA
ajavahemikul
11. - 13. veebruar
Teenuse soovijatel
palume registreeruda
vallamajas tel 45 20 357

Veera pood annab teada:

- * alates 01.02. lõpetan lillede müügi;
- * 2-päevase ettetellimisega teen leinakimpe, tel 5052985;
- * veebruaris olen tööl igal nelja-päeval kell 10-16;
- * kõik allesolevad kaubad (kunstlilled jne) väga soodsalt;
- * Avon'i kosmeetikakaupu saab alati osta ja tellida tel 5052985 või veeralindau@hotmail.ee

Jaanuarikuu juubilarid, õnnitleme!

BRUNO TEPP	80	Tehumardi
AINO JÕGI	70	Salme
MEETA MAKIENKO	60	Suurna
MALLE-REET JÕGI	60	Salme
VIKTOR SEPP	55	Lõmala
PAUL SEPP	55	Rahuste
ILME KUUSKSALU	55	Salme
KALMER POOPUU	50	Vintri

Kes ei soovi õnnitlust valla infolehes, palume teatada tel 45 20 350

17. detsembril 2008 sündis
HELDI TUULE ja **HARRY KRUUSIKU** peres
poeg **HERKO**
PALJU ÕNNE!

SALME VALLA INFOLEHT

Sõrve mnt 13 Salme alevik 93201 Saaremaa

Valla koduleht: <http://www.salmevald.ee>

Väljaandja: Salme Vallavalitsus

Tel: 4520350 Fax: 4520352

E-mail: eve@salmevald.ee Tiraaž: 450